

6. Evropská studentská soutěž o nejlepší esej 2016

vyhlášená

Martinem Kastlerem, předsedou Ackermann-Gemeinde a bývalým europoslancem,
a Dr. Matějem Spurným, předsedou Společnosti Bernarda Bolzana.

Téma: „Kolik kulturní rozmanitosti zvládneme?“

1. místo

Anna Jordanová

21 let (nar. 1994)

Masarykova univerzita Brno, obory Mediální studia a žurnalistika (Fakulta sociálních studií), Historie (Filosofická fakulta)

Nietzscheho mrtvý Bůh České republiky

Česká republika sama sebe považuje za jeden z neateističtějších států v Evropě. Jsme hrdí na to, že k našim životům nepotřebujeme Boha ani víru, že dokážeme sami obstát, že jako Friedrich Nietzsche říkáme „Bůh je mrtev“. Ne všichni, samozřejmě, ale říkám my, protože k nějakému náboženskému vyznání se v Česku formálně hlásí jen třetina obyvatel a podle církevních statistik skutečně praktikujících věřících je daleko méně. Vedle toho si nelze nevšimnout, že pokud se církev objeví v médiích, která snad můžeme brát jako hrubý ukazatel její atraktivity pro veřejnost, bude to nejspíše v kontextu kontroverzních církevních restitucí či hříchů členů církve. Přes toto všechno voláme po přijímání ze současného mixu uprchlíků výhradně křesťanů; tedy těch, kteří do „křesťanské“ země mezi nás, ateistické Čechy, lépe zapadnou.

Češi ale nejsou ateisté. Nejsou přesvědčeni, že bůh neexistuje, nýbrž o něm vůbec nepřemýšlí, vytěsnili ho z každodenního života – sice věří, že existuje „něco“ vyššího, ale nezabývají se tím. Tomáš Halík, kněz a filosof, razí pro tento náš český ateismus termín „něcismus“. Jakékoli jiné slovo nemůže být příležitější. Věříme, že je něco, nějaká síla, kterou hledáme v horoskopech a u kartářek, pro kterou voláme do půlnočních televizních pořadů a utrácíme za léčitele, ale která nám nestojí za komplexní vytrvalou snahu pátrat o její podstatě.

A zde rovněž leží jádro celé situace. Nedokážeme obhájit tuto naši lhostejnou pozici. Doposud to po nás ostatně ani nikdo nechtěl, silně aktivní náboženské skupiny u nás nebyly a pokud ano, nikoho mimo se svou vírou nekonfrontovaly. Pokud bychom dokázali projevít a obhájit pevný ateismus, mohli bychom mít co ukázat ostatním náboženstvím. Věděli bychom, kdo jsme a kde jsme, nebylo by paranoidních výkřiků o přijetí jen těch, kteří jsou nejbližší tomu, co my jsme byli kdysi - křesťany. My však nejsme ateisté a obhájit se nemůžeme. Ateismus je zaujatý postoj a jako takový je zdůvodnitelný a pochopitelný, něcismus je produkt pouhého nezájmu, lhostejnosti, a jako takový se proti jiné silné víře prosadit nikdy nedokáže. Opakujeme Nietzscheho, ale zapomínáme na druhou část jeho myšlenky. Zapomínáme, že pokud je Bůh mrtev, lidstvo samo se musí stát Bohem, samo si

musí vytvořit hodnotový systém, udržet ho a rozvíjet, samo musí být prorokem i soudcem, když to již nebude suplovat příslib nebeských slastí. Samo si musí uvědomit, kdo je a k čemu chce směřovat.

Evropa ztrácí své identity, své tradice, je třeba vrátit se ke svým kořenům, zní na mnoha diskuzích, kterých mám to štěstí či smůlu se účastnit. Není to třeba. Nemusíme se vracet k počátkům křesťanství, není třeba znovu číst Augustina Aurelia, není třeba úzkostlivě oprašovat každého od Montesquiea po Marxe. Je třeba jen poznat či vůbec si určit, kdo jsme, prožít a žít svou identitu a u toho není nezbytné ohlížet se a vracet do minulosti. V přítomnosti nebo budoucnosti také může ležet to, co hledáme - odpověď na otázku „Kdo jsem?“ a může to být odpověď diametrálně odlišná od našich současných očekávání. Člověk pak ví, kam má jít; Vědomí, kým není, mu může říci pouze kam nejít, a to je k pro životní směr příliš málo.

„Kdo jsem“ v sobě skrývá i „kdo nejsem“, automaticky, obě informace jsou komponenty osobní a kolektivní identity. V České republice ale pozoruji stále častěji převažující negativní, vymezující se prvky sebeidentifikace – nejsem muslim, nejsem pro-muslimský, nejsem protiprchrlikům, nejsem jako oni. A přitom by měla převládat pozitivní subjektivní identifikace „já jsem“; v ní spočívá tolerance většiny a menšin, základní pilíř demokratických systémů. Zbývá mi pak ptát se, zda sneseme s takovým vývojem dále demokracii. Je to jediný doposud vynalezený politický systém, který se a priori neopírá ve své ideologii o nepřítele, o někoho, kdo není „my“. Češi dlouho věděli, že nejsou Němci. Nyní to víme také, ale neopřeli jsme o to svoje češství – nyní můžeme říct, že jsme Češi sami o sobě. Víme, že nejsme muslimové, ale až s tímto jsme přišli na to, že jsme vlastně křesťané a jako takoví chceme mezi sebe zase jen křesťany, i když do té doby by nás ani nenapadlo o tom přemýšlet.

Až bolestně se přitom projevuje, co se skrývá pod takovou interpretací a využíváním konceptu křesťanství. Silně pochybuji, že by kdokoli vyžadoval, aby nově příchozí byli řádně zapsáni do církevních matrik a pravidelně přistupovali ke svátostem. Aby dodržovali kulturní a duchovní tradice Evropy a převlékali se na karneval za cikánku či medvědáře - ne. Požadavek není, aby přišli křesťané, ale aby přišel kdokoliv, kdo nám svým životem neukáže, jak vratké jsou naše vlastní hodnoty, jak vratká je naše víra v „něco“, jak mrtvý a bezcenný je náš nietzscheovský bůh. Jejich křesťanství je nejmenší zlo, které k nám mohlo přijít, nejméně obtěžující, nejméně náročné k pochopení; nejmenší hrozba nejistoty z odlišnosti.

Evropa snese hodně rozdílnosti, více, než si sama uvědomuje. Jednota v rozmanitosti je heslo, které vzala za své většina států kontinentu, propojených strukturami a ideály Evropské unie. I když se má země tvářit v tvář jeho reálné podstatě chová jako nemocná zimnicí, staví pro zrádce národa šibenice a hází zápalné lahve do oken těch, kteří pomáhají, zvládne absorbovat neskutečné množství různorodosti. Tedy, pokud dokáže jasně říci, kdo je anebo kým chce být.

Ve své úvaze jsem se zabývala konceptem identit na základě deklarovaného náboženského vyznání. Takto úzký pohled není a nemůže být postačující pro komplexní uchopení procesu identifikace. Pro účely této krátké esejistické črty jsem se však na tento dílčí aspekt vědomě omezila – z důvodu omezeného rozsahu textu i proto, že právě náboženská a kulturní odlišnost příchozích imigrantů je médií i veřejnou agendou prezentována jako největší a zásadní překážka jejich integrace do majoritní společnosti.